

Sau khi nhận bằng tốt nghiệp đại học ở Bắc Kinh (Trung Quốc) tôi và Lương Thúy Bình (con gái bác Lương Khánh Thiện, sau này là đại tá) được bác Bình cho gọi ra Sứ quán. Chiều tối, bác bảo ở lại ăn cơm, nhưng lúc ngồi vào bàn, chỉ có hai chúng tôi với các món thịnh soạn. Tôi hỏi xem bác đã ăn cơm tối chưa thì được biết bác đã dùng cơm thường như các cán bộ trong Sứ quán. Tối đến, được nói chuyện với bác, tôi mạo muội hỏi:

- Thưa bác, niềm vui lớn nhất trong đời bác cho đến nay là gì ?

Không cần suy nghĩ, bác trả lời ngay:

- Tháng 3 năm 1945, bác cùng một số đồng chí vượt ngục Hỏa Lò thành công và sau đó mấy tháng cùng đồng chí Nguyễn Khang trực tiếp lãnh đạo thắng lợi Tổng khởi nghĩa ở Hà Nội, góp phần làm nên kỳ tích của Cách mạng tháng Tám. Đó là những niềm vui lớn nhất trong đời bác.

Càng về sau tôi càng cảm nhận sâu hơn rằng niềm vui của một chiến sỹ cách mạng chân chính bao giờ cũng gắn liền với cái chung của đất nước, của dân tộc. Các chiến sỹ ấy có một tinh thần tự trọng, tự tôn rất cao, không hề sợ tù đầy, xiềng gông, tra tấn, dùng cảm hy sinh, đặt sự tồn tại và phát triển của đất nước lên trước hết và trên hết, tự ý thức rất sâu về sự tồn tại của mình, về lẽ sống của cá nhân mình, không bao giờ hạ thấp nhân phẩm và giá trị làm người của mình.

Mỗi câu chuyện của bác đối với chúng tôi đều mang

tính giáo dục sâu sắc, kể cả những điều bình thường có thể dễ chấp nhận như một sự thật hiển nhiên trong sinh hoạt hàng ngày. Tôi không khỏi ngạc nhiên khi bác nói: “Xưa nay bác chưa hề vay nợ ai bao giờ”. Tiễn biệt chúng tôi trước khi về nước, bác căn dặn: “Cố gắng hoàn thành nhiệm vụ thật tốt !”, “Hãy học tập suốt đời, học lý luận, học thực tiễn ! Thực tiễn sẽ cho các cháu nhiều bài học quý giá”.

Tình cảm cách mạng, tình cảm con người của bác như được lan truyền, được hấp thụ ở bác gái và ở tất cả những người con của hai bác. Năm 1967, bác trai mất, gia đình tôi mất đi một tình cảm lớn. Biết nguyện vọng được học tập tiếp của tôi là chính đáng, bác gái đã giúp tôi vượt qua nhiều khó khăn, trở ngại. Khi thấy tôi không có điều kiện học tập chính quy thêm một chuyên ngành nữa, bác khuyên tôi hãy học tại chức. Học xong, bác giúp tôi vận dụng những trí thức tiếp thu được trong thời gian tu nghiệp ở nước ngoài. Lúc tôi bảo vệ thành công luận án tiến sĩ, bác liền chúc mừng và biểu dương tôi trong một lần gặp gỡ con em cán bộ tại nhà bác. Chẳng riêng tôi, nhiều bạn là con em các gia đình có công với nước đều được hai bác chăm lo, chỉ bảo để học tập tốt và công tác tốt, xứng đáng với truyền thống của cha anh.

Đối với nhân dân Cổ Tiết quê tôi trong mọi thời kỳ, bác Trần Tử Bình, bác Nguyễn Thị Hưng bao giờ cũng là người anh, người chị, người bác, người cô đáng kính. Đó là những nhân cách lớn thể hiện không chỉ ở bản

lĩnh chính trị, ở năng lực cảm hóa quần chúng, mà còn ở tác phong giản dị, khiêm nhường, ngay thẳng, chân thành, luôn luôn đứng về phía lẽ phải, đứng về phía những ai thiệt thòi nhất, động viên họ, vực họ dậy, nâng họ lên để cùng đi trên con đường tranh đấu. Cứ sau mỗi giai đoạn cách mạng hoặc trước khi nhận một nhiệm vụ mới, hai bác đều về thăm lại những người đùm bọc, cứu mang mình.

Sau Cách mạng tháng Tám, bác trai trở lại Cổ Tiết thì mẹ tôi đã qua đời. Chia buồn với cha tôi, bác nói: “Tôi nhớ mãi một sáng sớm, trời còn nhá nhem, trước khi xuống đò qua sông Hồng sang Lâm Thao, chị ấy vừa mời tôi ăn ít cơm nguội độn ngô, rắc ít muối vừng trong một chiếc rá nhỏ, vừa lấy vạt áo lau nước mắt, nghẹn ngào chúc tôi lên đường may mắn, sớm trở về sau ngày thắng lợi! Bây giờ tôi về thì chị đã vĩnh viễn ra đi.” Chuyện buồn có, chuyện vui có, nhưng vui bao giờ cũng nhiều hơn, lớn hơn.

Đã 60 năm có lẽ, kể cả lúc còn trong bóng tối, mỗi lần bác Bình về quê tôi là một lần có thêm những niềm vui mới - vui thắng lợi, vui thành công, vui hội ngộ. Gia đình nào cũng muốn được ưu tiên mời bác về nhà mình chỉ cốt để cùng ăn một bữa cơm mừng hạnh phúc chiến thắng. Muốn cho niềm vui của mỗi nhà được trọn vẹn hơn, “công bằng” hơn, cha tôi đề nghị “các gia đình có gì góp nấy, ta cùng ăn chung”. Thế là từ ấy những buổi liên hoan mừng đón bác Bình, bác

Hưng đều được tổ chức trong không khí vui vẻ đoàn viên của tất cả mọi người.

Hôm nay, dấu kẻ mất người còn, nhưng tình cảm cách mạng trong sáng của bác Trần Tử Bình dành cho quê tôi, cũng như tình cảm chân thành của các gia đình quê tôi dành cho bác chắc chắn sẽ còn đọng lại như những dấu ấn không thể mờ phai trong tâm trí nhiều người, khi chúng ta đang tiếp tục đi tới trên con đường mới với không ít thách thức và cũng không ít thời cơ.